EUSKAL GAIAK

ORRA AUKERA

Irazuk ain zintzo argitaratzen dizkigun euskel izen efenkadak irakufita amaika aldiz nere buruari esan ere bai:

Aur oen apaidin amaidiñek ez diten, ofatik, izen aukeratzen bururik asko nekatu.

Azkenekoetako bat aufean daukat. Amabi nexka izen dakarzki, eta ama bi oetatik bederatzi, Arantzazu.

Ez diten gure arako lagun afen antz aundirik. Bein bakafik aufa jaso dizute, ta beafik. Inguruko guzik zoratuaziko giñun besteia.

—¿Zer izen derizkizute ba?

—Itziar polit askoa den.

—Ba: baña entzunegia. Neronek ere zortzi lagun ba dizkiñat izen ortakoak.

—Ofa ba Bakarne ta Nekane ez ain entzunak.

—Ez olakorik. ¿Egun edo biar Lolita edo Sole deitu al izateko? Ez orixe.

—Ta Amaia, Zorentxu, zer derizkiozu?

—Oriek olerkari asmakeriak ditun. Nik izen jator, polit eta gutxi entzuna nai.

Ta ez bere alakoan, baña sortu zun bere gogo befekoa: Lafaitz.

Ber berak bete zizkizuten eleiz eta "registro civil" edo dalako agiriak. Ez zan iñortzaz pio.

Gure lagun ofen aur jasotzea zala ta izen biltzeari ekin genion eta lanari edefetsi, ofa.

Geroztik, amafka jasoak ditugu. Ba da gure baselizetan izen edefik. Euskaldunak Andre Mari' gana ofelako zaletasuna ta izen oriek geiago ugalde ez.

Ofa Motrikun Idufe'ko Andre Mari. Iñori otu ote zaio gero "Idufe" nexka izena izan ditekenik? Naiko lan. Ez ba itsusia dalako.

Gure bilketaren befi nonbaitetik jakin eta izen eske etofia degu lengo batean emakume bat. Orduntxe argitaratzea bururatu, apika. Irazu'n euskel izen efenkadan bateonbat ikusteko atsegiña izango.

Otzi ba, tolosar eskale begikoa ta ama edo amaidingai emakumeak, gure lanaren etekiña.

Gauzkoz Gipuzkoa'ko Andre Mari izenak bakafik, guziak argitaratzea luzeegi joko bai luke.

Olatz'ko Andre Mari,	Azpeiti'n.
Iruetxeta' koa	Zegaman.
Uriarte'koa	Elgetan.
Izazkun'goa	Tolosan.
Buiñondo'koa	Bergaran.
Gurutzeta' koa	Idiazabal'en
Dorleta' koa	Gatzagan.
Zikuñaga' koa	Ernanin.
Altzagarate'koa	Altzagan.
Loinaz' koa	Beasain' en.
Iufe' koa	Itsason.
Erñiobea'koa	(?).
Izurieta' koa	(?).
Ergiña'koa	Bedoñan.
Atzitain' goa	Elbar' en.
Elizamendi' koa	Angiozar'en.
Esozia'koa	Soraluzen.
Aizpea'koa	Orian.
Afitokieta'koa,	Zumaian.
Lierni'koa	Mutillon.
Ufategi' koa	Azkoitin.
Lafaitz'koa	Abalzizketan.
Uba'koa	Altzan.
Idufe' koa	Motrikun.
Afate' koa	Elbar' en.

Andre Mari Zuri. Zuri izena erabilli oi omen zuten aufeko gizalditan Oñati'ko emakumeak.

Ira

Donosti'n 1935' ng. Garbikundea.

¿Bañan noiz da?

Gaur dala jokatuko,
ez dala jokatzen,
urte bete onetan
ori det aditzen.
Beren artian ez dakit
zer dan igarotzen,
ez dakit asiya dan
bilduꞅa banatzen.
Uste det ari dirala
ezuꞅak biguntzen
naiko izango dute
oyenak beratzen.
Len bailen ekin bada
tema ori bukatzen
jendia asi da ta
pixka bat aspertzen.
Txakolin bafika bat
dira antolatzen
pelotan bukatzian
asteko eraten...
¿Bañan nolaz bukatu
ez bañira asten?

Birigafo

Kosziusko'ren zaldia

Kosziusko polonitar aundiak bein Soleuran lagun bati bonbil bat, ardo onez betea, biali nai zion.

Ortarako Zeltner izena zun gizon gazte bat aukeratu zun eta bidaldirako bere zaldia eman zion.

Zeltner itzuli zanean, dasayo Kosziusko'ri:

—Ene Jauna! Zure sakela ere ematen ezpa didazu, ez dizut befiz zure zaldia artuko.

—¿Zer ba?, —dio Kosziuskok.

Eta Zeltner' ek darantzuyo:

—Txiroren batek bidean, txapela kenduaz, ukartxo bat eskatzen zidan bakoitzean, zaldia bapatean gelditu ta, nik eskaleari zerbait eman arte, etzan andik mugitzen. Eta dirua aitu zitzaidanean, ezin nun zaldia ibillarazi, eskaleari nik zerbait ematen niolakoa, egiñaz baizik.

Txurdin

MOSTO PALACIO
JUGO DE UVA

Buru garestia ta buru merkia

Poloni'n azkeneko efegea jaun zala, bere aurka matxinada bat sortu zan. Matxinzaleetako bat Poloni'ko printzipe za neta 20.000 floriñeko saria eskefi zun efegearen buruagatik; eta efege bereerari, izutzeafen, idatzi zion lotsagabeak.

Efegeak ordea odol otzaz erantzun labur au biali zion:

—"Zure eskutitza artu ta irakufi det. Zuk nere burua ain garestitzat eukitzeak, asko poztu nau. Nere aldetik ez nuke zure buruagatik xox bat ere emango".

LEYARRAREN ARKIERA

Poinikiafak bein Aprika'n goyaldeko itxasertzean, Belus ibaya itxasoratzen dan tokian lur artu zuten.

Ayen begietan ondartza aundi bat zegon. Afi billa asi ziran, ayetan beren poltz eta sartayak ipintzeko.

Afirik ordea arkitu etzutelako, itxasontzietan zama bezela zekarzten gezal afiak atera zituten.

Gafak asi ziran bereala zartaka bizian ta beren janari ufia artu zuten.

Baño... gauza afigafia!!

Gezal-afiak (piedra salitre) suaren indafaz urtu ta suautsa ta ondafakin nastu ziran; eta ore lobel ura oztu zanean, lufean zegon gai argi ta gardena atera zuten: leyafa zan!!

Poinikiafak izan ziran ba gai onesgafi onen arkitzafleak.

Txurdin

Guardas forestales

170 plazas. No se exige título. Instancias hasta el 15 de Febrero. Exámenes en Mayo. Edición oficial del programa, gratis. PREPARACION. 30 pesetas mes. "CONTESTACIONES REUS". 15 pesetas.

Academia "EDITORIAL REUS"

Clases: PRECIADOS, 1.
Libros: PRECIADOS, 6.
Apartado 12.250 :-: MADRID

Subasta de leña

Tendrá lugar en Hernani, en la Notaría de don Saturnino Echenique, el día 17 del actual, a las diez horas de la mañana, de 380 cargas o sea 190.000 kilos, de los montes comunes o Cilleguis de la ciudad de San Sebastián. Las condiciones de la subasta están de manifiesto en dicha Notaría.

EL ADMINISTRADOR

DR. ARRIETA Oído, nariz, garganta
Prim. 19. Tel. 106.44

CUARTILLAS FEMENINAS

Las cejas de Marlene Dietrich y el euskera

Marlene... ¡a! Ezegokia itxura baten, euzkerazko idaziana erderaz izentzea; ta zenbait euskeltzalek begi txafez ikusi lezakena; baña ez da noski elerti-arauak austen dituna, beintzat noiz-nai darkiguz ontzat beste eleetan ontarako nazketak; eta ez gutxi gure izpafingietan erderaz idatziak euzkerazko izenburuz. Euzkera edefa eskañi, ta erdera eman. Abefiengatik noski. Nik ba abefiengatik bestera: erdera eskañi ta euzkera eman.

Marlene Dietrich nor dan nik esan beafik ez dezun irakurle ori zauzkat gogoan. Agian geiago izango ditut zineko antzeziari ospatsu onen befirik ez dutenak; euzkeltzale artean Hollywood'ko "izafen" dizdira zale gutxi oi dalako; baña abek ere ustekabe antzezlari ospatsu onen befi zerbait bai dute. Ez da beintzat iñor, begi argiak ditunik, bere ezagun dan emakume bat edo beste gabetik goizera arpeikera adlatuta ikusi ez duanik. Orain ogei urte gizonezkoaz gertatu oi zana. Gabetik goizera arkitu oi zan bat aufeko egunean beti bezelako ikusi zuan gizonezkoaren arpeikera aldatuaren zioa igefi ezinda. Alako baten konturatu sudurpeko bizara kendu zuala, "bigote" gabe jafi zitzaigula. Berdin orain aldian emakume gazterik geienaz: gabetik goizera arpeikera aldatuta azaldu zaizkigu. Zer ote duten begira geiditzeaz batera konturatu, bepuruko iletxoak kenduta. Begi-gañak "a lo 'izar' zale diran edo ez diran guziak Marlene" ipiñi dituztela. Augatik "izar" zale diran edo ez diran guziak dute aipa detan onen befi; besterik ez bada, bere bekañak ospetsu egin dutelako.

Ludi guziko emakumak antzeztu dute, (ez det esaten ludiko emakume guziak ¿e?) ta besteak egiten dutela-ta, beren bekañeko iletxoak zertxobait kenduta beste efo-antz befiaz jafi dituztenean ¡a zer pafegafi azaldu zaizkigun geien geienak!

Arpegi bigun ta begitzun gozodun zenbait... tira; baña beste zenbait sudur-motz, arpei-zabal, iletsu, beltzaran, izamenak eman zien itzala beren begiai kenduta, bear bezela egitez amaitu gabeko arpegiak dirudite.

Baita, matrail-zabal, zuri-gofiak, batez ere ile oriak, ofelako bepuruaz berezko itura atsegiña galduta, kukubi edo kaabaza antza artzen dute. Bai dira begikera ofezaz beti gauz nazkagafiren bat ikusten daudela diruditenak ere. Beste batzuk, len begi-eder ziruditenak, gañeko beren itzala ori kenduta, begi-exkel gelditu zaizkigu. Geienak, iletxoak ateratzean aragia minduta, berau anditu, gofitu ta pikortuta dutela. ¡Gaxoak! ¡beren buruaz lan au Jaungoikoa gatik egin bear balute ke ze mingafi litzaioteken! ¡Eta guzia zineko antzeziari batek ori egiten zuala-ta, modan jafi dala-ta, beren buruak itxusitzeko!

Arpegian ditugun iletxo apufai beren berezko tankera kentzeko lan au artu degunetik, emakumak, gizasemeak dituzten txorakeri batzuk geregánatu ditugu.

Len gizonezkoaren ardura txoroa bakafik zan, arpegiko iletxoai tankera ematea. Abek oi ziran beren arpegian duten ileari aldian tankera berezia eman eziñik. Batean kokotzean bera luze-luze azten utzita, alde bitara ofaz tu oi zuten. Bestean, luze bai, baña, matzaz bakar, punta-luzedun zutela. Ufengo puntak zabalean berdinduta. Kokotzaren antzera biribilean berdinduta ere bai. Kokotzekoak kendu, ta sudur-pean bakafik utziaz ufengo aldian. Sudur-pekoaz ere, ainbat ta tankera. Batzutan motz; bestetan luze. Puntak berontz, baita goruntz zofotz-zofotz ere, Doiztafen kaizefak orela erabiltzen zitula-ta. Orain batere gabe, guziak kendu ta arpegi garbi. Bai dira baña, befiz sudur-pean alako pitin-pitin bat azten utzitzen dutenak ere. Be afondoetan ala edo onela, beti dabiltz gizajoak beren arpegiko ileaz zer egin ez dakitela. ¡Eta olen antzera ofa orain emakumak arpegian ditugun ile apurtxoai akean utzi ezinda!

Norbaitek baña nere erokeritzat artu lezake onela uste izatea. Alegia ain antzezlari bikañak zer egiten zuan bai zekiela-ta. Bere ertiaz ainbat, edertasunaz garaitu bear duanak zer egin bai dakiela-ta. Egia. Baña Marlene Dietrich'en arpegikerari ondo zetorkion bepuru ari antzeko, mee, goruntz jeikia, gaizki letorkio beste emakume geienai. Eta... ¡ai bere lan edo bizibidean bea jo, eta jeiki nai du anaren asmatu bear laria!

Marlene Dietrich, (bere egizko izenez Losch'tar Matale), doixtar zineantzeztokietan lan egin, eta aurera egin ezinda gelditua zegon antzezlari bat zan. Ala bear-eta, bere aberkide Sternberg'ek antzezlari bat bear zualako deitu, berriro len utzi zuan lanari ekin, eta garaile atera zan ospea lortuaz. Berizko ekin ontan guzirako aldakuntza beareko izango zuan, eta arpeikera ere aldatu. Bere ospeaz, ospatsu baita egin zitun bere bepuru mee, luze, oi-ezak; eta ora nundik beste emakume befi zale guziak ere, gaizki edo ondo ark egin zuana egiten.

Ala ere, edo gauz batez bereala aspertu oi geralako, bai dijoaz aiztuaz "a lo Marlene"ko bepuruok; naiz eta abek ala edo onela ipiñiaz; beintzat ertiarauen zen geiagoz ukitzen dituzte orain geienak. Baña noia-nai, Jaungoikoaren jakintza osoz izamenak egin duan gauza, zail ere zaila obetoagotzen. Geienak, dituzten bezelako utziko ba-lituzteke obe.

Eta gañara, emakumeak, garbi, txukun eta egoki azaltzea asko du, atsegin azaltzeko. Beste nabarmenkeri oiek itxusitu besterik ez dagite ba.

Bestetik, Bere'tzat egin giñuzen Jaungoikoak, beretzat izaten alegintzeko eman ziguzn asti edefa alpefik galtzea. Galdutakoa befiro irizten ez dan aldia.

—o—

Onezkero irakurle ofek esan dezu, ea baña zer duten zer ikusi, euzkera eta Marlene'ren bepuruak, nere onen izenburu erderazkoak dasan bezela. Zerbait bai izpafingiak berau argitaldu, ta irakurlearen begietan jartzen dan unean.

Izenburu ori ofela ipiñi ez ba'neu, euzkeraz idatziari begitu ere egiten ez dion zenbait irakurlek, beti bezela utziko zuan izpafingia bere izkuntzaz dakafenari begitu ere egin gabe. Izenburu ofek baña, euzkeldun erdeltzale bat baño geiago gelditu-araziko zitun irakurten. Nere onezaz ez zuan euzkoelertiak auferarik egingo, baña ¡nork daki euzkel-irakurleren bat irabazi ez ote duan! Eta au gaur, ezer asko da; gure euzkera maitea guziaren bear dalako.

Eta atzipe oñezaz oi ez bezela euzkera irakurten gelditu zeran irakurle ofek, azketsi; baña ¡abefi afen! gaurtik aufera jafaitu euzkeraz idatzia dagona ere zintzo irakurten. Gure elebafutira beronen euskal ekafiko dezun ondar ale beafekoa izango da-ta.

TENE

POXPOLIÑETAN

Antzeztalde batzaldiko laugarren ekiñaldia

Igandez, esan nuan bezela, zarauztafak genitun Poxpoliñetan.

Beren lana maxiatzekotan antzokiratu nitzanean, onela esan zidan atadian arkitu nuan Afuti'tafen beribiltzarak: "Orain ikusiko dek gu nor gaitukan".

Ta bai ikusi ere.

Uraxe zan idazgelatxo apaña antzez tokian agertu zigutena: gure etxerako nai genituzke alako efediak. Besauiki, idazmai, maigañeko argitxoa, efeloju "modernixta", guzia oraindik ikusigabea genun gelatxo apain, txukun batean jafita. Irten nitzanean beribiltzafari egin niona: "Orelako efedigile ospetsuakin edozeñek jantziko likek gelarik garestiena ere". Zorionak Afuti'tarai; beren etxeak etzuan ezer galdu igandeko erakusketarekin.

Atea beteko neskatxa agertu zitzaigun, antzezioala iriki ziguteneam, ta jendeak bereala pafari eman zion.

Poxpoliñetara juaten zaigun jendea, nunbait... baña ez nua gaur ezertan astera, jendearekikoa beste egunen batean egingo det. Antzokian nola egon bear dan erakutsi beafean gera gure jendeari, antzezkizuna ari dala ernegatzen egon bear ezpadegu, ni atzo egon nitzan bezela. Au ufengo baterako utzita, jo dezagun beraz aufera.

Atea beteko neskatxa genun beraz, neskame papera egin ziguna, baña gizena bezin antzezlari ona, bai orixe, neskame paper artan beintzat. Egoki aritu zan.

Bi "señoitak" ere ez dauzkagu aztutzeko, ez noski, xalero t'erdikin aritu ezpaziran ba. Ofatik, "estropozo" txiki batzuek ere izan zituzten, "me se lengua la traba" edo... Ta bigafen atalean, ainbeste nazkatzen zituan "arlote" arekin "naturalegi" aritu ziran izketan: "despreziyo" geixiago egin izan baliote, bete-betean asmatuko zuten. Abotsez "Kloko" bestea baño argiago aritu zan, baña biak atsegin izan zitzaizkigun: ederki lan egiten dute.

Emakumetan, guzien gañetik "Andre Katalina" jafiko nuke nik: emakumetxo "sentzudun, maitagafigorik" agertzen ez litzake erex. Senar-maitale, apal, jator-jatofa iruditu zitzaidan. Irugafen atalean, seme-alabatxoatzaz jardun zanean, malkoak begirarazi zizkidan. Zorionak, Andre Katalina. Abotsa pixken bat jasoko bazenu, obeto entzungo litzaizuke, besterik ez.

Ta ona gizonezkoakin.

On Roman ta On Braulio, gaztegiak iruditu zitzaizkigu. On Braulio'k ilegori ta bizartxoarekin, zartxiagoa ematen zuan, baña abotsa gazte ordea ta ezin iñola efespetoko jauna eman. Onek eztu esan nai lana gaizki egin zutenik. Ez. On Braulio'rena egin zuana, egoki, oso egoki aritu zan bere paperean, badaki atzeztokian egon eta ibiltzen. On Roman'ek, befiz, paper luzea izanik bizialdi ta erorialdiak izan zituan bere lanean: bigafen ekiñaldiko bukaera oso ondo egin zuan, batedobatek "dramatikoegi" egin ez ote zuan bazion ere. Nere iritzian, oso ederki. Gañontzean ere ezin esan gaizki aritu zañik: soin alderdi bat, ezkefekoa uste det, gelditxo eukitzen ote duan, besterik ez.

"Alejandro" "primera"ko antzezlaria dute zarauztafak. Arek papera bear bezela ikasita ekafi balu, a zer OSABA egingo zuan. Etzuan ordea ala ekafi, ta "apuntadorea"ren zai nabaitu genun askotan, batez ere irugafen atalean. Antzezlari on-ona izanik, aufera atera zuan alare bere "papera", baña indafa galduarazi zion batez ere antzerkiaren bukaerari. Gañera "apuntadorea", agian berez gogortxo itzegiten duana izan diteke, baña norbait bere beafean dala ikusita naitanaez indafean ari bear. ta antzoki guzitik entzuten zitzaion antzezlagunak esan bear zituena; ta antzerkia bi aldiz entzutea baño gauza itsusigorik ez izaki. "Profesional" bati baño geiago eskatzen diotala esango didate zarauztafak beren "Alejandro"ri, baña... lanerako gai danari eskatu bear ba, ta au "antzezlari" bikaña dute, oso bikaña.

Ta ona azkenik "Bixente" ere omen. Bigafen atalean arek egin zuana egiten dunak "antzezlari" izena irabazia dauka. Jendeak, askotan astalkeriak egiten baditu ere, badaki beste batzuetan asmatzen, ta igandean betebetean asmatu zuan, "Bixente" eskutatu utsarekin txaloka asi zanean. Ederki, "Bixente", antzezlari onak ori egiten ditek, paper motxarekin ere bere burua nabarmendu. Itzik egin gabe egon bear zenun artan, ezin obeto egon ziñan. Aufera, bide ortatik. Ez gero uste izketan gaizki egin zenunik, ez, guzia ederki.

Gain-gañeko "Osaba" atera dezake beraz zarauztar taldeak. Igandean garbi ikusi zan. Gogoak ematea naikoa. Paperak ondo ikasi gabeak zituztenak ikasi, ta kito. Poxpoliñetan gogo beroz txalotu genitun, nunnai txalotzeko diña ditezke nai izate utsarekin. "Apuntadorea"ri lan gutxiago eginarazi bear ortarako. Ta au ez det uste antzezlari batzuentzat lan zalena danik. Artezkari bat, "diretore" bat arkitzea zalagoa izaten da, ta ikusi genuanagatik, zarauztafak ez ditugu artzaigabe dabiltzan ardi galduak.

Aufera ba.

Gaizki esanak barkatu, ta agur t'erdi.

Poxpolin-zar

Clínica estilográfica

Reparación garantizada de plumas de todas marcas oiumilla ORO, piezas de recambio de toda clase de plumas. El especialista señor Manuel garantiza todas reparaciones. Waterman's Swan Conklin y similares

URBIETA 15 (Vaciador)

Mugerza Igokiak
12-763 urut. - DONOSTIA
Zabaleta, 12 ta 14

Ascensores Muguerza
Gordoniz, 5
11-496 telf. - BILBAO

Onenak eta merkienak

Actividad social

AGRUPACION DE TRANVIARIOS VASCOS

Nueva junta directiva

La nueva junta directiva de esta Agrupación ha quedado constituída en la forma siguiente:

Presidente, don Antonio Elósegui.

Vicepresidente, don Lorenzo Iribar.

Secretario, don José María Azurmendi.

Tesorero, don Anastasio Larrañaga.

Vocales, don Cirilo P. de Pipaón, don Mateo Vadillo y don Luis Echeburua.

Delegado, don Ventura Zubillaga.

Esta directiva saluda a todas las Agrupaciones de Solidaridad de Trabajadores Vascos y se ofrece a ellas para laborar por la Causa Social Vasca.

Balderrain dar F.
Sudur - Eztafi - Belafi)
(Nariz - Garganta - Oído)
3'tik - 6'ta
Iztueta, 9, 3r, - Urrutizkiña 1-51-20.